

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU

KANUN NUMARASI

: 5510

KABUL TARİHİ

: 31/5/2006

YAYIMLANDIĞI RESMÎ GAZETE

: TARİH: 16/6/2006 SAYI: 26200

YAYIMLANDIĞI DÜSTUR

: TERTİP: 5 CİLT: 45

MADDE 36

DOÇ. DR. MEHTAP YÜCEL BODUR

ÖLÜME BAĞLI TOPTAN ÖDEME VE İHYA

MADDE 36- (Değişik birinci fıkra: 17/4/2008-5754/22 md.)

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar ile bu Kanuna göre ilk defa aynı maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı olanlardan ölen sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanamaması durumunda, ölüm tarihi esas alınmak kaydıyla 31 inci maddenin birinci fıkrasına göre hesaplanan tutar, 34 üncü madde hükümleri dikkate alınarak hak sahiplerine toptan ödeme şeklinde verilir.

Hak sahiplerine yapılacak toptan ödemenin toplamı, sigortalıya yapılacak toptan ödeme tutarını geçemez. Bu sınırın aşılması için gerekirse hak sahiplerinin hisselerinden orantılı olarak indirim yapılır.

Toptan ödeme yapıldıktan sonra artan tutar olursa sigortalının ölümünden sonra doğan veya soy bağı düzeltilen veya balığı hükme bağlanan çocuklarına da bu madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılır.

(Değişik dördüncü fıkra: 17/4/2008-5754/22 md.) Bu Kanuna göre toptan ödeme yapılarak tasfiye edilmiş süreler, borçlanılarak veya yurt dışı hizmetleri birleştirilerek ya da sonradan hizmet tespiti nedeniyle hak kazanılan sürelerin eklenmesi suretiyle ölüm sigortasından yararlanmak için gerekli prim ödeme gün sayısının tamamlanması halinde, hak sahiplerinin yazılı isteği üzerine 31 inci maddenin ikinci fıkrasına göre ihya

edilir. Yukarıdaki süreler, ihya edilen süreye ilişkin tutar dahil her türlü borçların ödendiği tarihi takip eden ay başı itibarıyla bu Kanuna göre aylık bağlanmasında dikkate alınır.

İLGİLİ MEVZUAT: Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği, 2018/38 sayılı Genelge

KAYNAKÇA

- ARICI Kadir;** Türk Sosyal Güvenlik Hukuku, Ankara 2015.
- ASLANKÖYLÜ Resul;** Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, Ankara 2003.
- BAŞBUĞ Aydın;** Sosyal Güvenlik Sisteminde Sosyal Sigortalar, Ankara 2013.
- CANİKLİOĞLU Nurşen;** 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu Açısından Geride Kalanların Korunması, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1997.
- ÇENBERCİ Mustafa;** Sosyal Sigortalar Kanunu Şerhi, Ankara 1977.
- GÜZEL Ali/ OKUR Ali Rıza/ CANİKLİOĞLU Nurşen;** Sosyal Güvenlik Hukuku, 18. Bası, İstanbul 2020.
- HÜSEYİNLİ Namık/AKTUĞ Semih;** “Türkiye ve Azerbaycan Sosyal Güvenlik Hukukunda Ölüm Sigortası” Kamu-İş; C.12, S.4, 2012, 125-153.
- İNCEMAN Ali;** 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Şerhi, Cilt 1, Ankara 2023.
- OZANOĞLU Teoman;** Ölüm Sigortası, Çimento İşveren Dergisi, Mart 1988, 7-18.
- SGK,** Ölüm Sigortası İle İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sonucu Ölüm Geliri İlk ve İkinci Karar İşlemleri Eğitim Notu, Ankara 2018. (Eğitim Notu)
- SÖZER Ali Nazım;** Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2019.
- TUNCAY A.Can;** “5510 Sayılı Kanun Açısından Ölüm Sigortası”, Prof. Dr. Ali Güzel’e Armağan, C. 2, İstanbul 2010, 1231-1245.
- TUNCAY A.Can/ EKMEKÇİ Ömer;** Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 20. Bası, İstanbul 2019.
- <https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/d0d62c6e-a4d7-4f09-a0ca-935083814332/Olum-Toptan-Odemesi-ve-Ihya-2022-05-13-09-15-46>

1. ÖLÜM TOPTAN ÖDEMESİ VE İHYA¹

A.TOPTAN ÖDEME

Toptan ödeme, sigortalının ölümü ile birlikte, şartlar tamamlanamadığı için kendilerine ölüm aylığı bağlanamayacak durumda olan hak sahiplerine Kurumda biriken primlerin bir defada ödenmesi anlamına gelmektedir². Burada bir seçimlik hak söz konusu değildir. Ölüm aylığına hak kazanan hak sahibi, bu sıralamadan vazgeçip, ölüm aylığı yerine toptan ödeme yapılmasını isteyemez. Zira ölüm aylığı ölüm sigortasından sağlanan hakların en güçlüsü olup, bu konu kamu düzenindedir. Aksi halde toplu ödemeyi kısa sürede tüketip yoksulluğa düşebileceği varsayılmaktadır³. Hak sahiplerinin içlerinden birisine ölüm aylığı bağlanabilecek durumda ise diğerlerine toptan ödeme yapılamaz⁴.

5510 sayılı Kanununun 36. maddesinin 1. fıkrasına göre md. 4/1 (a) ve (b) kapsamındaki sigortalılar ile bu Kanuna göre ilk defa md. 4/1 (c) bendi kapsamında sigortalı olanlardan ölen sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanamaması durumunda, ölüm tarihi esas alınmak kaydıyla 31. maddenin 1. fıkrasına göre hesaplanan tutar, 34. madde hükümleri dikkate alınarak hak sahiplerine toptan ödeme şeklinde verilir. 31. maddenin 1. fıkrasına göre bu hesap sigortalının ölüm tarihi esas alınmak kaydıyla malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalı primlerinin her yıla ait tutarı, primin ait olduğu yıldan itibaren yazılı istek tarihine kadar geçen yıllar için, her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek toptan ödeme şeklinde verilir. Ödemede işveren payı da dâhildir⁵. Kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası primleri toptan ödeme yoluyla ödenmez. Sigortalının, varsa hizmet borçlanmaları ile isteğe bağlı sigorta primleri de ölüm ve yaşlılık toptan ödemelerine dahil edilir (SSİY md. 63/5)⁶.

Toptan ödeme tutarının hesaplanmasında hizmet sürelerinin 1.10.2008 tarihinden önce veya sonra olduğuna bakılarak;

¹ 5510 sayılı Kanununun 36. maddesinin şerhine ilişkin bu çalışmanın esasını, Mehtap Yücel Bodur tarafından yazılmış ve Seçkin Yayınevi tarafından 2021 yılında Ankara'da basılmış olan "Türk ve Avrupa Birliği Sosyal Güvenlik Hukukunda Ölüm Sigortası" başlıklı kitap oluşturmaktadır. Kitabın tam metni ve konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için yazarın ilgili eserine bakınız.

² **Çenberci**, s.519. **Aslanköylü**, s.646. **Caniklioğlu**, s.283. **Hüseyinli/ Aktuğ**, s.139. **Başbuğ**, s.303. **Tuncay**, s.1237. **İnceman**, s.798.

³ **Çenberci**, s.520. **Aslanköylü**, s.647. **Caniklioğlu**, s.283. **Hüseyinli/ Aktuğ**, s.139. **Tuncay/Ekmekçi**, s.563. **Güzel/Okur/Caniklioğlu**, s.648. **Tuncay**, s.1237.

⁴ **Aslanköylü**, s.647. **Caniklioğlu**, s.228. **Tuncay/Ekmekçi**, s. 563. **Güzel/Okur/Caniklioğlu**, s.648. **Tuncay**, s.1237.

⁵ **Hüseyinli/ Aktuğ**, s.139. **Arıcı**, s.397.

⁶ <https://www.sgk.gov.tr/Content/Post/d0d62c6e-a4d7-4f09-a0ca-935083814332/Olum-Toptan-Odemesi-ve-Ihya-2022-05-13-09-15-46>

- Toptan ödemeye esas hizmet sürelerinin 1.10.2008'den önce olması halinde, bazı maddeleri yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümlerine göre 1.10.2008 tarihi itibarıyla hesaplanarak, 1.10.2008 ile ölüm tarihine kadar geçen yıllar için her yılın güncelleme katsayısı ile çarpılarak bulunan tutar,
- 1.10.2008'den sonraki süreler için primin ait olduğu yıldan itibaren ölüm tarihine kadar geçen yıllar için, her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek tespit edilen tutar, toptan ödeme şeklinde verilecektir⁷.

Hak sahiplerine yapılacak toptan ödemenin toplamı, sigortalıya yapılacak toptan ödeme tutarını geçemez. Bu sınırın aşılması için gerekirse hak sahiplerinin hisselerinden orantılı olarak indirim yapılır (md. 36/2). Toptan ödeme yapıldıktan sonra artan tutar olursa sigortalının ölümünden sonra doğan veya soy bağı düzeltilen veya babalığı hükme bağlanan çocuklarına da bu madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılır (md. 36/3). Öğretide bir görüşe göre hak sahiplerine toptan ödeme yapılabilmesi için Medeni Kanunun mirasın paylaşılmasındaki hükümlerinde olduğu gibi sigortalının ölümü tarihinde eşi hamile ise doğumunun, derdest bir babalık davasının bulunması halinde ise dava sonucunun beklenilmesi gerektiği savunulmaktadır⁸. Kanundaki düzenleme de bu görüşü destekler niteliktedir.

Kurum kasasında sigortalı için ödenmiş bir prim bulunmamakta ise öğretide iki görüş bulunmaktadır. İlk görüş bu durumda toptan ödemenin söz konusu olamayacağını, zira hak sahiplerinin ödenmeyen primleri işverenden isteyebilirse de Kurumdan isteyemeyeceklerini belirtmektedir⁹. Aksi yöndeki bir görüş ise, hak sahiplerinin tespit davası açabilecekleri ve olumlu yönde karar aldıkları takdirde kurumun hak sahiplerine toptan ödeme yapması gerektiği ve hatta daha ileri giderek işverenden ödemediği primlerin alınarak hak sahiplerine toptan ödeme şeklinde dağıtımının mümkün olduğu yönündedir¹⁰.

Öğretide toptan ödemeye gecikme zammının dahil edilemeyeceği, hak sahiplerinin toptan ödeme ve gecikme zammı gibi bir talepte bulunamayacağı, zira gecikme zammının işverenlere yönelik prim tahsilatını hızlandırmak amaçlı bir medeni ceza olduğu belirtilmektedir. Ancak Kurum toptan ödeme yapılmasının şartları olduğu ve hak sahipleri talepte bulunduğu halde bunu geciktirmiş ise bu durumda hak sahipleri yasal faiz isteyebilmektedir¹¹.

506 sayılı Kanun döneminde sigortalının ölümü tarihinde erkek çocuk 18 yaşını bitirmiş ancak eğitim görmüyorsa, kız çocuğu evli ise, bu durumda kendilerine toptan ödeme yapılmamaktaydı.

⁷ **SGK**, Eğitim Notu, s.46.

⁸ **Caniklioğlu**, s.291. **Güzel/Okur/Caniklioğlu**, s.648. **Tuncay/Ekmekçi**, s.563.

⁹ **Aslanköylü**, s.647.

¹⁰ **Çenberci**, s.521.

¹¹ **Aslanköylü**, s.648. **Çenberci**, s.522 ve 523.

Burada şu soru akla gelebilir: Toptan ödemenin yapılması yalnızca sigortalının aranan koşulları yerine getirmemesi durumuna mı özgüdür yoksa sigortalının aranan koşulları yerine getirmesine rağmen hak sahiplerinin kişisel durumları nedeniyle aylık bağlanamaması halinde de toptan ödeme mi yapılacaktır? Öğretide bir görüşe göre toptan ödeme yalnızca sigortalının aranan koşulları yerine getirmemesi durumuna özgüdür. Zira aksi halde şartları sonradan değiştiği halde bir hak sahibinin toptan ödeme aldığı için kendisine aylık bağlanamaması söz konusu olur. Burada ihya yoluna gidilip tekrar aylık bağlanması talep edilebilir. Ancak aylık alma hakkına sonradan haiz olan ile toptan ödeme alan kişi aynı olmazsa ihya talebinde bulunan ile toptan ödmeden yararlanan farklı kişiler olacak, bu da hakkaniyete uygun olmayacaktır¹². Kanaatimizce 5510 sayılı Kanun uyarınca “hak sahiplerine aylık bağlanamayan her hal” toptan ödemeye sebebiyet verecek ve “ölüm tarihi esas alınmak kaydıyla” toptan ödeme yapılacaktır. Dolayısıyla hak sahiplerinin toptan ödeme almaya hak kazanabilmeleri için gerekli koşulları sağlayıp sağlamadığı ölüm tarihine göre belirlenecektir¹³.

B. HİZMETLERİN İHYASI

Eksik prim veya sigortalılık süresini tamamlamanın yollarından biri olan hizmetlerin ihyası, alınmış olan toptan ödemenin yasal faizi ile birlikte Kuruma iade edilerek, eski hizmetlerin dikkate alınmasını sağlamaktadır¹⁴.

5510 sayılı Kanununun 36. maddesine göre, toptan ödeme yapılarak tasfiye edilmiş süreler, borçlanılarak veya yurt dışı hizmetleri birleştirilerek ya da sonradan hizmet tespiti nedeniyle hak kazanılan sürelerin eklenmesi suretiyle ölüm sigortasından yararlanmak için gerekli prim ödeme gün sayısının tamamlanması halinde, hak sahiplerinin yazılı isteği üzerine ihya edilir. Mevzubahis süreler, ihya edilen süreye ilişkin tutar dahil her türlü borçların ödendiği tarihi takip eden ay başı itibarıyla ölüm aylığının bağlanmasında dikkate alınır. Hizmetlerin ihyası için yapılacak ödemelerde 31. madde hükmü dikkate alınır. Buna göre, toptan ödeme yapılarak hizmetleri tasfiye edilmiş bulunanlardan, yeniden bu Kanuna tabi olarak malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olanlar, yazılı olarak müracaat etmeleri halinde, aldıkları toptan ödemenin ödeme tarihi ile yazılı istek tarihi arasında geçen yıllar için her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan tutarın ilgiliye tebliğ tarihini takip eden ayın sonuna kadar ödemeleri halinde, hizmetleri ihya edilir. İhya edilen hizmetler bu Kanunun uygulanmasında dikkate alınır. Ancak 1.10.2008 tarihinden önce md. 4/1 (a) ve (b)

¹² **Caniklioğlu**, s.286.

¹³ **Güzel/Okur/Caniklioğlu**, s.649. **Başbuğ**, s.303. 506 sayılı Kanun dönemine ilişkin olarak da aynı sonuç için bkz. **Ozanoğlu**, s.17. Ancak 506 sayılı Kanun döneminde çalışma ve emekli olma koşulları kız ve malul çocuklara toptan ödeme yapılmasında aranmamaktaydı. **İnceman**, s.799.

¹⁴ **Güzel/Okur/Caniklioğlu**, s.625. **Başbuğ**, s.305. **Arıcı**, s.482. **Sözer**, s.465.

bentleri kapsamındaki sigortalılar için toptan ödeme yapılarak tasfiye edilen hizmetlerin ihyasında yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümlerine göre hesaplanan tutar, 1.10.2008 ile ihya talebine ilişkin yazılı istek tarihi arasında geçen yıllar için, her yılın güncelleme katsayısı ile çarpılarak bulunan değeri dikkate alınır (geçici md. 5) (Y.10.HD. 27.3.2018 E.2017/6231 K.2018/2607)

Burada vurgulanması gereken en önemli husus 5510 sayılı Kanun 32. maddede yer alan "...her türlü borçlanma süreleri hariç" ibaresinin hizmetlerin ihyasını kapsamadığıdır¹⁵.

¹⁵ Güzel/Okur/Caniklioğlu, s.626.